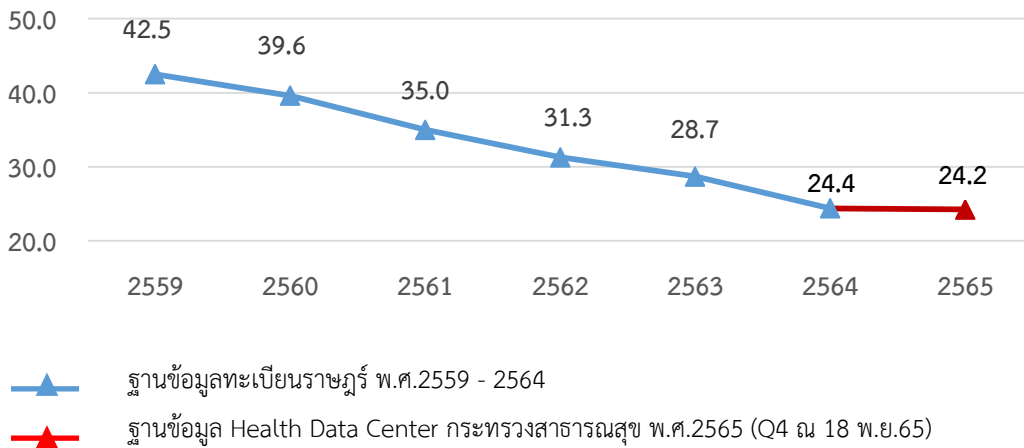

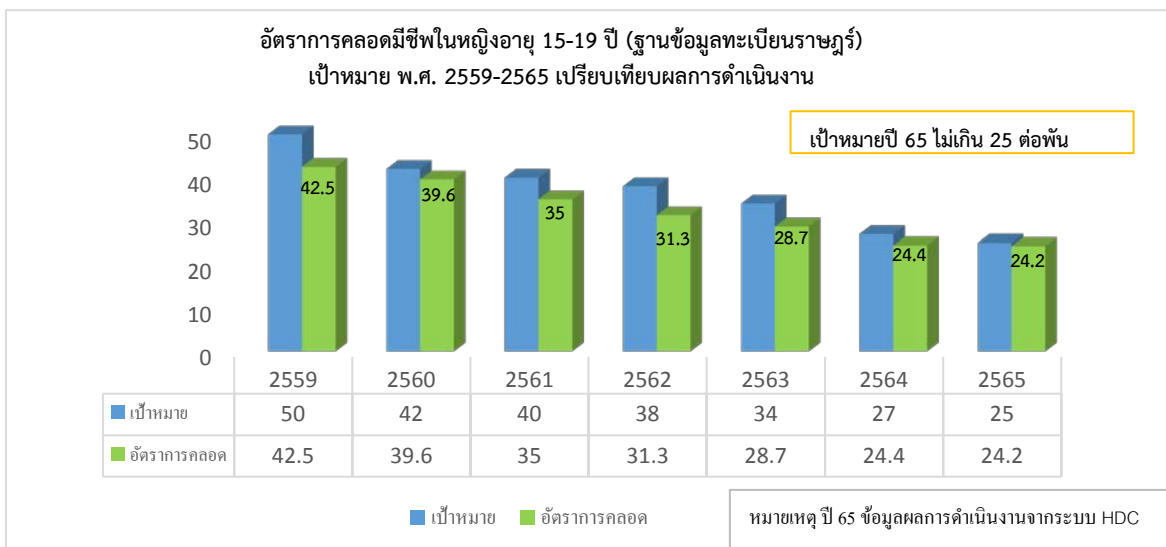
ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของตัวชี้วัดและความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อขับเคลื่อนตัวชี้วัดอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15 -19 ปี พันคน สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ปีงบประมาณ 2566 รอบ 5 เดือนแรก

การตั้งครุฑของวัยรุ่นและเยาวชนเป็นประเด็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10 - 14 ปี และ 15 - 19 ปี เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ตัวชี้วัดที่ 3.7 ว่าด้วยการสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพและส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย ซึ่งจากข้อมูลอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 - 14 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 10 - 14 ปี พันคน ลดลงจาก 1.4 ต่อพันคน ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 0.9 ต่อพันคน (HDC Q4 ณ 18 พ.ย.65) ในปี พ.ศ. 2565 ส่วนอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี ต่อประชากรหญิง อายุ 15 - 19 ปี พันคน ลดลงจาก 42.5 ต่อพันคน ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 24.2 ต่อพันคน (HDC Q4 ณ 18 พ.ย.65) ในปี พ.ศ. 2565 โดยสถานการณ์การคลอดมีชีพของประเทศไทยตั้งแต่มีการบังคับใช้ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน มีดังนี้

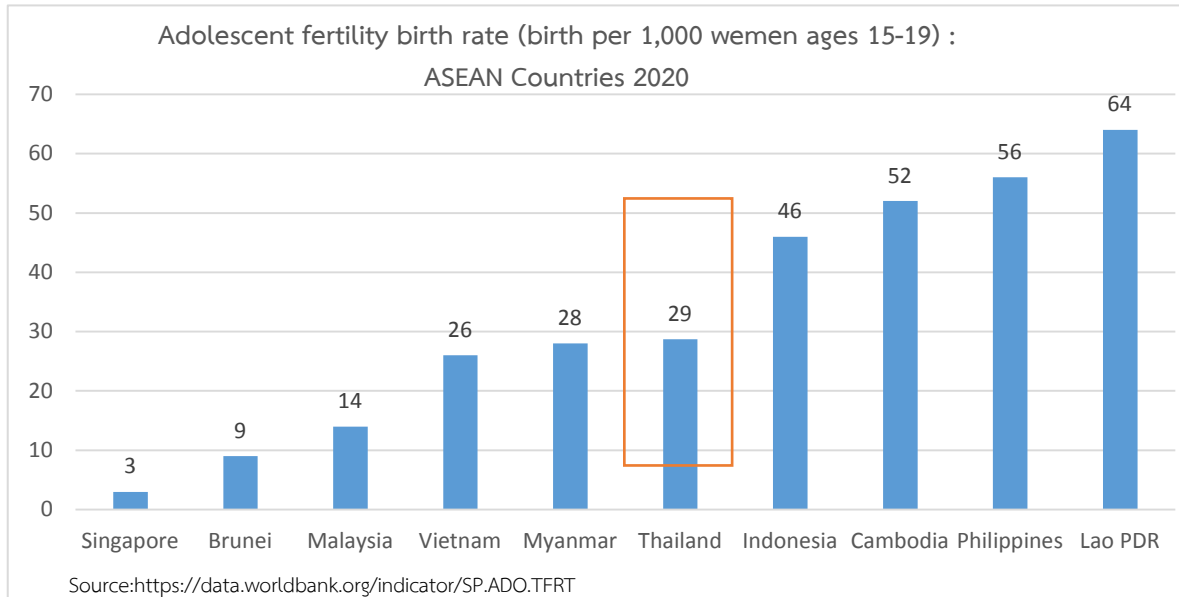
อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พันคน พ.ศ. 2559 - 2565

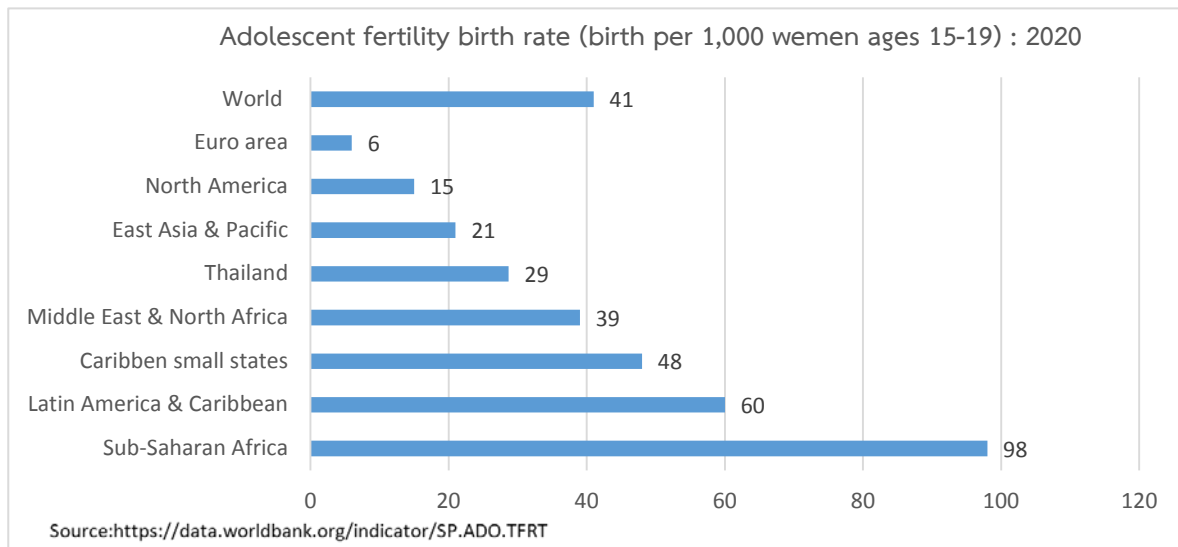
ข้อมูลเปรียบเทียบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี (ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร)

ข้อมูลเปรียบเทียบอัตราการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปี ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน

ข้อมูลเปรียบเทียบอัตราการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปี ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับอัตราการเฉลี่ยของภูมิภาคต่างๆ ของโลก

ถึงแม้อัตราการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปี ของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเทียบกับนานาชาติแล้ว โดยเฉพาะอัตราการคลอดเฉลี่ยของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ที่มีอัตราการเฉลี่ย 21/พัน แล้ว ประเทศไทยยังต้องเร่งพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างจริงจัง เพื่อลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นให้สำเร็จมากยิ่งขึ้น

ผลการดำเนินงาน/ผลการดำเนินงานตามมาตรการสำคัญที่ผ่านมา

การลดอัตราการคลอดและการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นของประเทศลงให้ได้ตามเป้าหมายนั้น มีการดำเนินงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายของประเทศไทยที่ได้มีการตรา พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 การดำเนินงานไม่ได้มีเฉพาะในมิติด้านสุขภาพเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงด้านการศึกษา และด้านสังคมด้วย ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานในปี 2565 ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมฯ ของกรมอนามัย ได้ดังนี้

1. พัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2560-2569 ภายใต้ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ผ่านกลไกคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นทั้งระดับชาติและระดับจังหวัด โดยได้มีการดำเนินงานดังนี้

1.1 การประชุมคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ประชุมคณะอนุกรรมการและคณะทำงานตามยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ในทุกยุทธศาสตร์ฯ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่มุ่งเน้นการทำงานจากหน่วยงานทุกภาคส่วนแบบบูรณาการบนพื้นฐานสิทธิของวัยรุ่น เช่นการ ส่งเสริมการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมินผลการเข้าถึงบริการและความพึงพอใจของวัยรุ่นที่ได้รับบริการสุขภาพที่เป็นมิตร การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ สนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของภาคีเครือข่าย มีการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนเพศวิถีศึกษาผ่านโปรแกรม e-learning ของกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดทำกรรมาธิการจัดทำบันทึกตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุขในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษาได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม มีการดำเนินงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวง พม. และสภาเด็กและเยาวชนที่ดำเนินกิจกรรมโครงการเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตให้แก่วัยรุ่น รวมถึงการดำเนินงานการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง การส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ลูกจ้างซึ่งเป็นวัยรุ่นและการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมแก่แม่วัยรุ่น

1.2 จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติพ.ศ.2566 – 2570

2. พัฒนาระบบเฝ้าระวังสารสนเทศและติดตามประเมินผล

2.1 มีการดำเนินงานส่งเสริมการบูรณาการการจัดการฐานข้อมูลยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Teen act indicators) ในเรื่องของตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ

2.2 ทหาหรือแนวทางการช่วยเหลือส่งต่อวัยรุ่นอย่างเป็นระบบผ่าน Line official Teen club

3. การเสริมสร้างสมรรถนะภาคีเครือข่าย ในส่วนของกรมอนามัยได้มีการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในด้านต่างๆ

3.1 การให้บริการคุมกำเนิดด้วยวิธีฝังยาคุมกำเนิด

3.2 การดำเนินงานเครือข่ายส่งต่อเพื่อยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยภายใต้กฎหมายและข้อบังคับของแพทยสภา

3.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น รวมทั้งเยี่ยมประเมินการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น เสริมพลัง นิเทศและติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานฯ จัดทำโลโก้และเกียรติบัตรมอบให้หน่วยงานที่ดำเนินงานได้ตามมาตรฐานกำหนด

4. พัฒนามาตรฐานและนวัตกรรม

4.1 พัฒนาศักยภาพผู้ประเมินมาตรฐาน YFHS และมาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ โดยจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติของศูนย์อนามัยต่างๆ ผ่านระบบ online

4.2 การพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาและบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยผ่านระบบ Telemedicine เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการ และรองรับสถานการณ์ระบาดของโควิด-19

4.3 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของวัยรุ่น ด้วยดิจิทัลเทคโนโลยีผ่านช่องทาง Teen club Line Official รวมทั้งมีเมนูคลังความรู้ และบริการให้ข้อมูล คำปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่วัยรุ่นผ่านระบบ

Live Chat แบบ Real time โดยผู้เชี่ยวชาญและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนที่ผ่านการอบรมที่เปิดให้บริการทุกวัน เวลา 17.00-23.00น.

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การมีกฎหมาย และยุทธศาสตร์การดำเนินงานระดับชาติและระดับจังหวัดเพื่อสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
2. ผู้บริหารทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ มีนโยบายชัดเจน ภาครัฐเครือข่ายเข้มแข็ง มองเป้าหมายร่วมกันและมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้การดำเนินงานด้านอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างเข้มแข็ง นำไปสู่การดำเนินงานระดับพื้นที่
3. การกำหนดประเด็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญทั้งในระดับสากล ระดับชาติ ระดับหน่วยงานไปสู่ท้องถิ่น ทำให้เกิดความตื่นตัวในการดำเนินงานภายใต้กลไกยุทธศาสตร์ฯ
4. เด็กและเยาวชนในองค์กรต่างๆ มีความตื่นตัวสนใจกับปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากขึ้น มีการทำกิจกรรม โครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาระยะยาวและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างกว้างขวาง

สรุปประเด็นสำคัญที่เป็นความเสี่ยงต่อการทำให้การขับเคลื่อนนโยบายหรือการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ

1. การที่คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด ไม่รับรู้ข้อมูลที่แท้จริงอย่างรอบด้าน และไม่ตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งมีระดับความรุนแรงของปัญหามาก ทำให้ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ขาดการเชื่อมโยงประสานงานระหว่างหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่อย่างจริงจัง รวมถึงขาดความต่อเนื่องจริงจังของคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด ในการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน สนับสนุนและผลักดันการดำเนินงานในทุกรูปแบบ
2. การขาดกลไกระดับประเทศในการชี้แจงรายละเอียด การกำกับติดตามการดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวง และระเบียบปฏิบัติภายใต้กฎกระทรวงต่างๆ ตาม พ.ร.บ.ฯ
3. วัยรุ่นยังไม่สามารถเข้าถึงข่าวสาร และ บริการด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ อย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะวัยรุ่นนอกสถานศึกษา เช่น วัยรุ่นในโรงงานหรือสถานประกอบการ วัยรุ่นที่ย้ายที่อยู่ เนื่องจากการประกอบอาชีพ รวมถึงวัยรุ่นในกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มชายขอบ

ปัญหา อุปสรรค

1. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในระดับจังหวัดขาดกลไกการกำกับ ติดตามที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการอย่างชัดเจนมีความต่อเนื่องจริงจัง และคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัดบางแห่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ขาดความร่วมมือในการดำเนินงานของภาคส่วนกระทรวงหลักที่เป็นเจ้าภาพร่วมยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัด
2. วัยรุ่นขาดความรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิต
3. วัยรุ่นไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการได้อย่างแท้จริง รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในด้านทัศนคติของผู้ให้บริการวัยรุ่น
4. ความพร้อมในการให้บริการของสถานบริการยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะบริการที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์ภายใต้กฎหมาย

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน

ระดับพื้นที่

1. การส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีระบบคัดกรองในสถานศึกษาเพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงได้ก่อนที่จะเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม
2. การส่งเสริมบทบาทของ อปท. ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
3. พัฒนาระบบการให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชนของโรงพยาบาล ให้เหมาะกับบริบทและความต้องการของวัยรุ่นในพื้นที่อย่างแท้จริง ที่รวมถึงการสนับสนุนบทบาทของวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดบริการ
4. การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข และด้านการศึกษาเพื่อเข้าถึงพ่อแม่วัยรุ่นที่ต้องการได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง
5. สนับสนุนบทบาทและกลไกการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับในด้านการเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

ระดับประเทศ

1. ด้านมาตรการ ตัวชี้วัด
 - 1.1 การสนับสนุนให้ทุกยุทธศาสตร์ดำเนินการทบทวนตัวชี้วัดสำคัญที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าประสงค์และมาตรการ และสามารถจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดได้จริง
 - 1.2 เร่งรัดการจัดทำรายละเอียดของทุกตัวชี้วัด พร้อมทั้งกำหนดเครื่องมือกลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละตัวชี้วัดเพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถใช้ในการวางแผนพัฒนา และกำกับติดตามการดำเนินงานในทุกยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ด้านกลไกการดำเนินงาน
 - 2.1 การส่งเสริมให้คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด เร่งรัดการดำเนินงานรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ที่เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ ถ้าวรรบอบด้าน เพื่อให้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด และแผนปฏิบัติการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และชุมชน
 - 2.2 การสนับสนุนการเข้าถึงระบบ Teenage Digital Platform เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นทุกกลุ่มทั้งในและนอกสถานศึกษา ตลอดจนวัยรุ่นกลุ่มเปราะบาง ชายขอบ มีความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตอย่างเพียงพอ และเหมาะสมสำหรับช่วงวัย และส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นแต่ละคน
 - 2.3 เร่งรัดการขยายเครือข่ายสถานบริการที่รองรับการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยภายใต้กฎหมายและข้อบังคับของแพทยสภาให้มีครบทุกจังหวัดส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เพื่อเอื้อให้วัยรุ่นและเยาวชนเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ เป็นมิตร และทั่วถึงมากยิ่งขึ้น
 - 2.4 การส่งเสริมการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือแม่วัยรุ่นที่ได้รับสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และการศึกษา อย่างจริงจังจนครบ 6 ปี
 - 2.5 การสนับสนุนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในระหว่างกำลังศึกษา ให้ได้รับการศึกษาต่อด้วยรูปแบบที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ประเด็นความรู้ที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์

1. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 กฎกระทรวงภายใต้ พ.ร.บ.ฯ และระเบียบแนวทางปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

2. (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560 – 2570
3. (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2566 – 2570
4. แนวทางการปฏิบัติการขับเคลื่อนกลไกดูแลช่วยเหลือวัยรุ่น ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559
5. องค์ความรู้และทักษะการให้บริการด้านการคุมกำเนิด การวางแผนครอบครัว และการยุติการตั้งครรภ์ที่
ปลอดภัย
6. คู่มือมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ฉบับ พ.ศ.2563
7. คู่มือมาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับอำเภอ